

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Työvoimapalveluiden lakisääteisen palveluprosessin keventäminen on hyvä tavoite. Esitys vie oikeaan suuntaan, mutta ei riittävän pitkälle. Palveluprosessin hoidossa tulisi luottaa mahdollisimman paljon vastuuasiantuntijan henkilökohtaiseen ja työvoimaviranomaisen organisatoriseen asiantuntemukseen. Olosuhteet ja palvelutarpeet vaihtelevat merkittävästi työllisyysalueiden välillä. Vain optimoimalla työllisyysaluekohtainen asiantuntemus voidaan saavuttaa paras mahdollinen tasapaino asiakaslähtöisyyden ja yhdenvertaisuuden toteuttamisessa rajallisilla resursseilla. Esitys joustavoittaa palveluprosessia tietyiltä osin, mutta sääntelee edelleen asiantuntijan palvelutyötä tarpeettoman kaavamaisesti.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

On ymmärrettävää, että palveluprosessin mekaanisesta kuvauksesta on vaikea luopua. Se on perinteisesti helpoin tapa varmistaa yhtä aikaa työvoimapoliittisen arvioinnin keskeiset kriteerit sekä asiakkaiden keskinäinen yhdenvertaisuus. Silti ajanmukaisempaa olisi siirtyä kohti palveluprosessin laadullista arviointia: paljonko asiakas saa todellista hyötyä omaan työnhakuunsa? Tämä edellyttäisi uudistusta, jolla prosessin sijaan nostettaisiin keskiöön työllistymis(suunnittelu. Määritettäisiin tarkemmin vaikuttavan työllistymissuunnitelman sisällön ja toteutuksen kriteerit. Nostettaisiin se järjestämislain kärkeen. Se ohjaisi asiantuntijoiden työtä modernisti. Säädetään enemmän mistä pitää sopia kuin mitä pitää tehdä.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Kyllä. Lisää joustavuutta erityisesti asiakastarpeiden priorisoinnissa ja mahdollistaa nopean reagoinnin arjessa.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Kyllä. Turhauttavinta sekä asiakkaalle että asiantuntijalle on varata yhteistä aikaa keskusteluihin, joita ei tarvita.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Kyllä. Muistutuksista luopuminen todennäköisesti lisää asiakkaiden sitoutumista erityisesti niissä ryhmissä, jotka yleisesti edellyttävät muutenkin enemmän asiantuntijoiden palvelutyötä.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Suunnitelmasisällöt ovat oleellisia kohtaantotuloksen kannalta. Mitä relevantimpi suunnitelma, sitä suurempi työllistymisen mahdollisuus. Miten suunnitelma saadaan kasaan, on toinen kysymys. Sitä pitäisi huomioida enemmän, että laajempien suunnitelmien laatiminen ja toteuttaminen vie enemmän aikaa. Keskeistä olisi sitoa työllistymissuunnitelman selkeämmin asiakkaan työkykyyn. Tarkkaan ottaen työllistymissuunnitelman tulisi olla työkyvyn ylläpito- ja kehittämissuunnitelma.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Eivät. Ne ovat melko yleisluonteisia. Keskusteluissa painopiste on joka tapauksessa asiakkaan tilanteen yksityiskohdissa.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Muutokset ovat pieniä eivätkä merkittävästi muuta nykytilaa. Työnhakuvelvollisuus ei ole merkittävästi vaikuttanut työllisyyteen valtakunnallisesti. Sillä saattaa olla lievästi aktivoiva vaikutus osaan työnhakijoista, mutta se ei ratkaise kohtaanto-ongelmaa.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Kyllä.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Kyllä.

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Kyllä.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Velvoittavien työtarjousten mahdollistaminen työnhaun alusta lähtien on kannatettava muutos. Sillä voidaan tehostaa työnvälitystä korkean pitkäsaikaistyöttömyysriskin asiakasryhmissä.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Kyllä. Ks. edellinen vastaus.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Kyllä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Työnhakijatietojen systemaattisempi julkaiseminen on hyvä muutos. Uuden viranomaisvelvoitteen lisääminen ei välttämättä tuo tarvittavaa lisätyötä vastaavaa kohtaantohyötyä. Hyötyjen ja haittojen arviointi on kuitenkin vaikeaa ilman luotettavaa dataa.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Ei.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Ei.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Tekoäly tulee mullistamaan myös julkisen työväilyksen. On vaikea sanoa, huomioidaanko sitä riittävästi lakiesityksessä. On kuitenkin selvä, että KEHA-keskuksen ja muiden kumppaneiden kanssa tekoälyä pitäisi soveltaa niin paljon kuin mahdollista nimenomaan työväilykseen. Tarvitaan mahdollisimman älykäs alusta, joka tukee älykkäitä työkaluja työnhakuprofiilien muokkaamiseen. Jos näin ei tapahdu, yksityinen työväily karkaa entistä kauemmas.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Tutkintovaatimusten höllentäminen on positiivinen muutos. Työmarkkinat ovat muuttuneet ja muuttuvat jatkuvasti dynaamisemmiksi. Työelämään kiinnittyminen on koko ajan haastavampaa, erityisesti niillä nuorilla, joille opiskelu ja kouluttautuminen tuottaa vaikeuksia. Nuorten polkuja työelämään pitäisi edelleen a) aikaistaa, b) monipuolistaa ja c) tukea enemmän. Ehdotetut muutokset ovat oikean suuntaisia, mutta riittämättömiä. Säädosmuutosten lisäksi nuorten työkykyyn pitäisi resursoida huomattavasti nykyistä enemmän.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Ei.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Ei.

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Työllisyysvaikutusarviot ovat suuntaa antavia. Nyt ehdotetuilla muutoksilla tuskin on merkittävämpää työllisyysvaikutusta, jos taloudellinen suhdanne ja yleinen työllisyystilanne ei käänny.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Työnhakuprofiilien julkaiseminen aiheuttaa etukäteen vaikeasti arvioitavan määrän lisätyötä. Jos käytössä oleva automatiikka toimii hyvin, lisätyön vaikutus on pieni. Jos ei, vaikutus saattaa olla suurikin. Jälkimmäisessä tilanteessa joudutaan taas priorisoimaan työtehtäviä, koska lisäresurssia uuteen tehtävään ei tule.

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Ei.

Muuta lausuttavaa?

On toivottavaa, että lakimuutosten vaikutuksia seurataan tarkasti, ja varaudutaan kehittämään prosessia eteenpäin, jos data antaa aiheutta.

Luukkanen Ville
Raahen työllisyysalue - Työllisyysaluejohtaja